

EURO KOMPAS

30. 9. 2019
ČÍSLO 3
ROČNÍK XV.

ČASOPIS ÚRADU VLÁDY SR O ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOCH

ŠTARTUJE SÚŤAŽ
„ROADTRIP SK 2019“ STR. 3

BORIS HANUŠČAK:
MINULOSŤ SPÁJAME
SO SÚČASNOSŤOU STR. 6

AKO POMOHLI EUROFONDY
MÔJMU REGIÓNU A MESTU STR. 19

KOPČANY A MIKULČICE
SPÁJA LÁVKA STR. 20

V DELTE DUNAJA VZNIKAJÚ NOVÉ TURISTICKÉ DESTINÁCIE

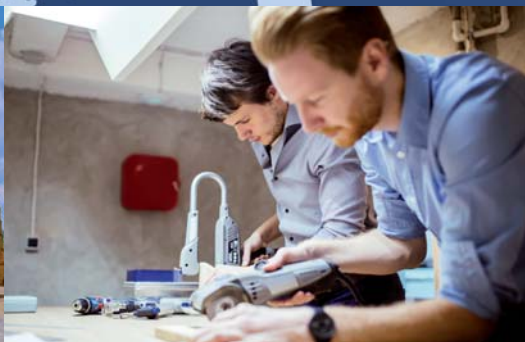
04

V NOVOM EUROFONDOVOM
OBDOBÍ TREBA UDRŽAŤ
PRAVIDLO N+3

06

BORIS HANUŠČAK: MINULOSŤ
SPÁJAME SO SÚČASNOSŤOU

14

EURÓPSKA FINANČNÁ PODPORA
SOCIÁLNYM INOVÁCIÁM
V PODNIKoch

20

KOPČANY A MIKULČICE
SPÁJA LÁVKA

03 | ŠTARTUJE SÚŤAŽ „ROADTRIP SK 2019“

04 | V NOVOM EUROFONDOVOM OBDOBÍ
TREBA UDRŽAŤ PRAVIDLO N+3

05 | O DOTÁCIE NA WI-FI ZÓNY JE VEĽKÝ ZÁUJEM

06 | BORIS HANUŠČAK: MINULOSŤ SPÁJAME
SO SÚČASNOSŤOU

09 | ČERPAŤ EUROFONDY BY MALA BYŤ
SCHOPNÁ AJ NAJMENŠIA OBEC

10 | LÁSKA K TRADÍCI JE SILNEJŠIA
NEŽ AKÉKOLVEK PREKÁŽKY

12 | ZREKONŠTRUOVANÝ VODNÝ MLYN
JE STREDOEURÓPSKOU RARITOU

13 | OBJAVTE MALÝ A MOŠONSKÝ DUNAJ
NA BICYKLI A ČLNE

14 | EURÓPSKA FINANČNÁ PODPORA
SOCIÁLNYM INOVÁCIÁM
V PODNIKoch

16 | KAŠTIEĽ V MODRE MÁ NOVÚ STRECHU

18 | HODNOTENIE, KTORÉ POSÚVA
PROJEKTY DOPREU

19 | AKO POMOHLI EUROFONDY MÔJMU
REGIÓNu A MESTU

20 | KOPČANY A MIKULČICE SPÁJA LÁVKA

22 | VČELY LESNÍKOM NA ORAVE NEULETIA

24 | CYKLOTRASA POD TATRAMI POMÁHA
REGIÓNOM I CEZHraniČNEJ SPOLUPRÁCI

26 | TRADÍCIA ORNITOLÓGIE NA SLOVENSKU
PRINÁŠA SVOJE OVOCIE

28 | INFORMÁCIA O IMPLEMENTÁCII EŠIF
30 | ENGLISH SUMMARY

EUROKOMPAS – Časopis Úradu vlády SR o štrukturálnych fondoch, ročník XV., číslo 3/2019, dátum vydania 30. 9. 2019, vychádza 4-krát ročne. **Vydavateľ:** Úrad vlády Slovenskej republiky, Námestie slobody 1, 813 70 Bratislava, tel. 02/572 95 111, IČO: 00 151 513. **Nakladateľ a distribučná organizácia:** M KREO, s. r. o., Murgašova 1298/16, 010 01 Žilina, tel. 041/565 28 62, e-mail: mkreo@mkreo.sk. **Náklad:** 6 000 kusov. **Evidenčné číslo Ministerstva kultúry SR:** EV 2269/08. **ISSN:** 2453-899X. **Autorské práva** k tomuto časopisu vykonáva vydavateľ. Kopírovanie a akékoľvek rozmnožovanie, šírenie a používanie akejkoľvek časti vrátane zaradenia do elektronickej databázy je možné len s výslovným súhlasom vydavateľa.

Foto na titulnej strane: Trnavský samosprávny kraj - Vodný mlyn v Jelke.

Štartuje súťaž „RoadTrip SK 2019“

Priblížiť mladým ľuďom problematiku financovania rôznych projektov z európskych štrukturálnych a investičných fondov v regiónoch je cieľom súťaže pre študentov tretích ročníkov stredných škôl pod názvom RoadTrip SK 2019.

Študenti Gymnázia v Giraltovciach s hercom Matúšom Kvetikom, predstaviteľom populárneho Eugena.

Prípravil ju Úrad vlády Slovenskej republiky ako realizátor komunikačných a informačných aktivít o čerpaní štrukturálnych fondov na jeseň tohto roku. Súťaž sa bude konať v 11 školách vo Svidníku, Giraltovciach, Spišskej Novej Vsi, Krompachoch, Sobranciach, Kežmarku, Rožňave a Veľkom Krtíši.

Počas RoadTripu 2019 predstavia hviezdu reklamnej kampane – herca Matúša Kvetika, známeho ako mladého cestovateľa Eugena.

Prezentácie lektorov Úradu vlády SR v školách budú o príkladoch dobrej praxe – čo konkrétne priniesli eurofondy pre mesto a jeho okolie – a prednášky, na ktorých budú mať študenti možnosť oboznámiť sa s princípmi čerpania fondov, ako aj s konkrétnymi informáciami o úspechoch operačných programov na Slovensku.

Súčasťou prednášok bude aj súťaž, ktorá sa bude skladať z krátkeho vedomostného testu. Víťazi si odnesú zaujímavé ceny.

RoadTrip SK 2019 odštartoval v utorok 17. septembra vo Svidníku.

Text a foto: **Úrad vlády SR**

S príkladmi dobrej praxe vo využívaní eurofondov sa oboznámili aj žiaci Strednej zdravotníckej školy milosrdného Samaritána vo Svidníku.

V novom eurofondom období treba udržať pravidlo n+3

Znamená to, že krajiny majú po skončení programového obdobia na dočerpanie financií ešte 3 roky.

Najväčšou výzvou pre nastavenie využívania európskych peňazí po roku 2020 je z pohľadu Slovenska chýbajúce zjednotenie v dvoch rôznych prístupoch. Na jednej strane treba brať do úvahy špecifické odporúčania Rady Európskej únie pre každú jednu členskú krajinu, ktoré smerujú do rôznych oblastí.

Na druhej strane však Európska komisia v návrhu legislatívy určuje vybrané oblasti, na ktoré treba zdroje použiť. „Vytvára to nedostatočný priestor najmä na podporu infraštruktúry, či už sociálnej, zdravotníckej, dopravnej alebo digitálnej,“ uviedol podpredseda vlády pre investície a informatizáciu Richard Raši. Určenie priorít Európskou komisiou a na druhej strane požiadavka, aby sme riešili naše špecifiká, ako je napríklad infraštruktúra, sa navzájom vylučujú.

„Slovensko pozná svoje národné priority, do ktorých treba smerovať investície z európskych fondov. Preto sa snažíme presadiť väčšiu flexibilitu v tematickej koncentrácii, aby sme si my sami vedeli určiť, na čo sa financie použijú,“ vysvetlil Richard Raši.

Podpredseda vlády SR pre investície a informatizáciu diskutoval v júni tohto roku v Luxemburgu s ministrami členských krajín v Rade ministrov pre politiku súdržnosti o budúcom eurofondovom programovom období na roky 2021 – 2027. Zasadnutiu predsedala rumunská ministerka pre európske fondy Roxana Mînzatu,

„Slovensko pozná svoje národné priority, do ktorých treba smerovať investície z európskych fondov. Preto sa snažíme presadiť väčšiu flexibilitu v tematickej koncentrácii, aby sme si my sami vedeli určiť, na čo sa financie použijú,“

Richard Raši
podpredseda vlády SR
pre investície a informatizáciu

za Európsku komisiu sa na ňom zúčastnila komisárka pre regionálny rozvoj Corina Crețu.

Vicepremiér vo svojom vystúpení hovoril o ďalších dvoch, pre Slovensko kľúčových bodoch. Prvý sa týkal financovania a čo možno najnižšej miery spolufinancovania projektov zo strany žiadateľov. Druhý pravidla n+3; pravidlo n+2, ktoré navrhuje Európska komisia, Slovensko dlhodobo odmieta. Ministri zároveň vzali na

vedomie správu o pokroku, ktorú pripravilo Rumunsko ako predsedajúca krajina Rady EÚ. Dokument sumarizuje doterajší pokrok pri rokovaníach o návrhoch legislatívy EÚ pre oblasť politiky súdržnosti po roku 2020.

Pred rokovaním Slovensko zorganizovalo koordinačné stretnutie V4+4, na ktorom vicepremiér Richard Raši odovzdal ročné predsedníctvo vo Vyšehradskej štvorke kolegyni a českej ministerke pre miestny rozvoj Kláre Doštalovej.

Fotografia z koordinačného rokovania zástupcov krajín V4+4.

Text a foto: **Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu**

O dotácie na WiFi zóny je veľký záujem

Mestá a obce na Slovensku môžu žiadať o podporu do polovice novembra.

Projekt Wifi pre teba umožňuje vytvárať zóny bezplatného internetu na námestiach, v parkoch, v knižniciach či múzeách.

Samosprávy majú stále možnosť vybudovať na svojom území bezplatné WiFi zóny pre obyvateľov i turistov. Na predchádzajúce výzvy zareagovalo 408 žiadateľov a Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPVII) schválil 249 žiadostí. Aktuálna výzva v hodnote 5,3 milióna eur je otvorená do 13. novembra. Projekt Wifi pre teba umožňuje vytvárať zóny bezplatného internetu na námestiach, v parkoch, v knižniciach či múzeách slovenských miest a obcí.

„Príkladom, že vybudovať bezplatné pripojenie na internet nie je zložité, je obec Stankovany v okrese Ružomberok. Obyvatelia i turisti ho už majú k dispozícii pri obecnom úrade, pri obchode aj na stanici. Počet obcí, ktoré budú mať bezplatné WiFi zóny, chceme neustále zvyšovať,“ povedal podpredseda vlády Richard Raši.

O zriadenie bezplatných WiFi zón v obciach a mestách je veľký záujem. Na výzvu Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu v predchádzajúcich kolách zareagovalo 408 žiadateľov. Schválených je 249 žiadostí, zmluvy podpísalo 194 žiadateľov v celkovom objeme 2 589 853,36 eur. V súčasnosti je otvorené piate kolo s alokáciou 5,3 milióna eur.

Obec či mesto môže na jeden projekt dostať maximálne 15 000 eur. Na základe pravidiel financovania z európskych štrukturálnych a investičných fondov sa musia na spolufinancovaní projektu podieľať aj samotní žiadatelia, a to vo výške 5 percent z celkových oprávnených výdavkov. Zároveň musia vyčleniť dostatočné finančné prostriedky vo svojich rozpočtoch na prevádzku WiFi zón. Keď starostovia a primátori podajú žiadosť elektronicky prostred-

níctvom systému ITMS a prihlásia sa cez svoje eID, veľa údajov za nich systém automaticky vyplní. Rovnako je pre nich pomocou aj vyplnený vzor žiadosti i súťažné podklady pre verejné obstarávanie.

Výzvu WiFi pre Teba iniciatívne spustil ÚPVII minulý rok po vzore Európskej komisie a má rovnaký cieľ ako európska iniciatíva WiFi4EU. Cieľom je, aby mala každá jedna európska dedina a mesto bezplatný bezdrôtový prístup na internet. Aktuálne ÚPVII otvoril pre žiadateľov piate kolo výzvy, žiadosti je možné predkladať do 13. novembra 2019.

Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu
Ilustračné foto: Depositphotos

Boris Hanuščak: Minulosť spájame so súčasnosťou

Vo funkcii primátora Bardejova je už šieste volebné obdobie. Jeho motiváciou je od študentských čias túžba pomáhať ľuďom, čo sa mu v tomto meste darí. Aktivity, ktoré vedú k jeho rozvoju či rekonštrukcii vzácnych historických pamiatok, sú neprehliadnuteľné. Významnú úlohu má v tomto smere využívanie eurofondov. Počet projektov, ktoré v Bardejove zrealizovali, alebo ešte prebiehajú, môžeme počítať v desiatkach. Práve využívanie fondov Európskej únie sa týka hlavná časť rozhovoru.

Ste primátorom Bardejova od roku 1999. Ako si spomínate na začiatky využívania eurofondov v meste, na aké projekty boli určené?

Eurofondy sme od samého začiatku brali ako jedinečnú príležitosť na realizáciu rozvojových aktivít v meste, preto sme príprave projektov a podávaniu žiadostí o získanie nenávratných zdrojov venovali významnú pozornosť. Prvé projekty sa týkali najmä cezhraničnej spolupráce. Vytvorili sme Poľsko-slovenský dom, postavili amfiteáter vo vodnej priekope. Potom nasledovali najmä rekonštrukcie školských objektov, zariadení pre seniorov, kde sme vybudovali nový jedinečný denný stacionár, získali sme zdroje na nákup novej čistiacej techniky, a tak by sme mohli pokračovať ďalej.

Odkiaľ ste čerpali skúsenosti pri príprave nových projektových zámerov?

V prvom rade sme si urobili akýsi vlastný „zásobník“ projektov a čakali sme na zverejnenie výziev, v rámci ktorých by sme naše zámery mohli realizovať. Vytvorili sme vlastný referát na prípravu žiadostí a komunikovali sme aj s ľuďmi, ktorí sa tejto oblasti venovali profesionálne.

Vo viacerých samosprávach dosahujú rozvoj pomocou viacerých menších eurofondových projektov zameraných na obnovu chodníkov, ciest, budov, vnútroblok... Je tomu tak aj v Bardejove? Podľa množstva úspešne realizovaných projektov vo viacerých programových obdobiach asi áno.

Prioritne sme venovali pozornosť projektom, ktoré by sme z vlastných zdrojov len ťažko v takom rozsahu a hlavne čase zrealizovali. Mám na mysli predovšetkým už spomínanú rekonštrukciu objektov a areálov základných a materských škôl, zariadení pre seniorov či rekonštrukciu hnedého priemyselného parku. Upravili sme šir-

Boris Hanuščak je primátorom mesta Bardejov už šieste volebné obdobie.

Historické centrum Bardejova je zapísané v zozname Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO, medzi najvýznamnejšie časti mesta patrí Radničné námestie.

Eurofondy sme od samého začiatku brali ako jedinečnú príležitosť na realizáciu rozvojových aktivít v meste,

preto sme príprave projektov a podávaníu žiadostí o získanie nenávratných zdrojov venovali významnú pozornosť. Prvé projekty sa týkali najmä cezhraničnej spolupráce. Vytvorili sme Poľsko-slovenský dom, postavili amfiteáter v bývalej vodnej priekope. Potom nasledovali najmä rekonštrukcie školských objektov, zariadení pre seniorov, kde sme vybudovali nový jedinečný denný stacionár, získali sme zdroje na nákup novej čistiacej techniky, a tak by sme mohli pokračovať ďalej.

šie okolie historického centra prostredníctvom modernizácie ciest a chodníkov, výstavby kruhových križovatiek, revitalizácie verejných priestranstiev a parkov. Naplňame tak našu dlhodobú ambíciu spájania minulosti so súčasnosťou, ale nezabúdame ani na ďalšie časti mesta, vrátane sídlisk.

V nemalej miere realizujete aj cezhraničné projekty, ako hodnotíte spoluprácu s poľskými partnermi? Na ktoré oblasti je najviac zameraná?

Už som spomenul projekt Poľsko-slovenského domu, ktorý sa nám mimoriadne osvedčil. Aktívne spolupracujeme najmä pri výstavbe cyklochodníkov a značení cyklistických trás, ktoré sú prepojené na

susedné Poľsko. Potom je to množstvo neinvestičných projektov zameraných na oblasť kultúry, cestovného ruchu a propagácie. Toto tiež považujeme za mimoriadne dôležité.

Viete povedať, v čom to je, že ste takí úspešní v čerpaní eurofondov?

Nerád by som prezrádzal recept. Ale vážne, predovšetkým je to v systematickej príprave, v časovom predstihu, a potom v kvalite podávaných žiadostí. Určite je dôležité to, že pracujeme kontinuálne, a tak môžeme plynule využívať dlhodobú prípravu a skúsenosti.

Mali by ste nejaké tipy pre iných primátorov a starostov, ako na to?

Už som niečo naznačil. Je to predovšetkým o poctivej príprave, organizačnom zvládnutí a kvalitných ľuďoch, ktorí sa tomu poctivo a systematicky venujú.

V jednom z rozhovorov ste v decembri minulého roku povedali, že chcete mestský úrad viac priblížiť obyvateľom, viac ho otvoriť, ako sa vám darí naplňovať túto ideu?

Začali sme s postupnou zmenou organizačnej štruktúry mestského úradu, pustili sme sa do priprav budovania moderného informačného systému. Chystáme ďalšiu rekonštrukciu objektu mestského úradu, ktorá by mala vytvoriť podmienky na dostupnejšie a jednoduchšie vybavovanie potrieb a úradnej agendy obyvateľov mesta. Naším cieľom je zaviesť do práce samosprávy i samotného fungovania mesta viaceré nové smart riešenia, ktoré sú momentálne v štádiu prípravy.

Takisto máte v pláne neohraničovať sa rokom 2022, kedy končí funkčné obdobie, ale pripravovať projekty tak, aby sa v nich mohlo plynulo pokračovať. Môžete to viac priblížiť?

Koniec volebného obdobia nikdy nebol pre mňa limitom. Plne si uvedomujem, ako dlho trvá príprava kvalitného projektu, čo všetko je potrebné pre jeho úspešné naplnenie vykonať. Kalkulovať s koncom volebného obdobia by bolo nezodpovedné voči ďalšiemu rozvoju mesta a jeho obyvateľom. Žijem v tomto meste, som hrdým občanom Bardejova, na ktorého rozvoji mi mimoriadne záleží. Je rok 2019, stojím pred nami množstvo výziev, ktoré chceme a napokon aj musíme naplniť, ale pripravujeme aj nové projekty, ktoré sú z dlhodobého hľadiska pre pokračovanie dynamického rozvoja mesta potrebné. V tomto sa nič nemení a my pracujeme plnohodnotne na tom, aby sme to všetko naplnili. Viete, ja nikdy nekalkulujem, nešpekulujem, nepolitikárčim, ale poctivo pracujem, a to hovorím aj svojim spolupracovníkom, bez ktorých by sa to všetko nedalo dosiahnuť. Kto robí niečo iné, žiaden prínos v konkrétnom okamihu, ani z dlhodobého hľadiska, neprináša.

Čo považujete za svoj najväčší úspech vo funkcii primátora? Je to obnova a rekonštrukcia unikátnych pamiatok v Bardejove?

Určite áno, veď ide o najrozsiahlejšiu a najkomplexnejšiu rekonštrukciu mestskej pamiatkovej rezervácie v novodobej histórii Bardejova. Ale nielen to. Podarilo sa nám zabezpečiť dynamický rozvoj mesta prakticky v každej oblasti. Okrem už spomínaných aktivít spomeniem systematickú rekonštrukciu a modernizáciu miestnych komunikácií, výstavbu juhozápadného cestného obchvatu, na ktorý čakali Bardejovčania celé desaťročia, modernizáciu našich

Bardejov je považovaný za jedno z najkrajších slovenských miest. Jeho historické centrum spolu s komplexom stavieb zo začiatku 18. storočia tvoriacich židovské suburbium bolo v roku 2000 zapísané do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Najväčnou časťou mesta je Radničné námestie s gotickými meštianskymi domami, Bazilikou minor sv. Egídia či bývalou Mestskou radnicou. Nemenej významné a zaujímavé je aj opevnenie mesta, ktoré patrí k najdokonalejším a najzachovalejším opevneniam v Európe. Ozdobou je aj františkánsky kláštor s Kostolom sv. Jána Krstiteľa.

Kolorit mesta a jeho okolia dopĺňajú známe Bardejovské Kúpele. Ležia v pokojnom prostredí ihličnatých a listnatých lesov. Ich najväčším bohatstvom sú liečivé minerálne pramene, ktoré svojím zložením patria medzi najvýznamnejšie v Európe.

Poľsko-slovenský dom v Bardejove patrí k významným projektom cezhraničnej spolupráce.

Koniec volebného obdobia nikdy nebol pre mňa limitom. Plne si uvedomujem, ako dlho trvá príprava kvalitného projektu, čo všetko je potrebné pre jeho úspešné naplnenie vykonať. Kalkulovať s koncom volebného obdobia by bolo nezodpovedné voči ďalšiemu rozvoju mesta a jeho obyvateľom. Je rok 2019, stojím pred nami množstvo výziev, ktoré chceme a napokon aj musíme naplniť, ale pripravujeme aj nové, ktoré sú z dlhodobého hľadiska pre pokračovanie dynamického rozvoja mesta potrebné.

sídlisk, škôl, vybudovanie oddychovej zóny pri rieke Topľa, vytváranie podmienok na vznik nových pracovných miest, a takto by som mohol pokračovať ďalej. Nie je to však iba moja zásluha. Bez spolupráce ľudí okolo mňa a mnohých ďalších, ktorých ani nie možné vymenovať, ale najmä bez podpory spoluobčanov, by sa nám to isto nepodarilo dosiahnuť.

Vladimír Tošovec

Foto: mesto Bardejov, Depositphotos

Čerpať eurofondy by mala byť schopná aj najmenšia obec

Obce v Banskobystrickom kraji (BBSK) už sú vďaka pomoci župy schopné lepšie využiť peniaze z vyhlásených výziev. Priamo s konkrétnymi otázkami im od mája tohto roku pomáha sekcia prípravy a implementácie projektov v Rozvojovej agentúre BBSK.

Aj malé obce v Banskobystrickom kraji už budú môcť pri projektoch využívať pomoc z fondov Európskej únie.

Pomoc je zameraná predovšetkým na malé obce do 1 000 obyvateľov, skladá sa z prípravy projektov aj z prípravy čerpania prostriedkov z verejných i súkromných zdrojov.

„Najmenšie obce nemajú zamestnancov ani odborné schopnosti, aby si podali projekt, ktorý má šancu uspieť, preto sú často odrezané od možnosti čerpania veľmi významných mimorozpočtových zdrojov. Jednou z našich programových priorít bolo, že pomôžeme obciam, aby boli schopné tieto financie získať,“ informoval predseda Banskobystrického kraja Ján Lunter.

Zo 406 obcí v Banskobystrickom kraji, ktoré majú menej ako 1 000 obyvateľov, sa v práve prebiehajúcom programovom období 2014 – 2020 prihlásilo do vyhlásených výziev len 116, čo je menej ako tretina. Z približne 300 obcí s počtom obyvateľov do 500 sa do prihlásených výziev prihlásilo len 40 a obce do 100 obyvateľov sa do eurofondových výziev nezapájajú vôbec.

Úspešnosť projektov u žiadateľov z malých obcí je na úrovni 48 %. „Každý jeden projekt a jeho príprava stojí obec čas a v prípade externých konzultantov aj peniaze v tisícoch eur. Ak je úspešný len každý druhý projekt, obciam sa nemožno čudovať, že sa do čerpania nehrnú,“ povedal Michal Straka, projektový manažér sekcie prípravy a implementácie projektov v Rozvojovej agentúre BBSK.

Kraj chce pomôcť obciam zorientovať sa vo výzvach, poskytnúť tím,

Banskobystrický kraj je najväčším krajom na Slovensku s rozlohou 9 454,7 km². Tvorí ho 13 okresov, v ktorých je 24 miest a 492 obcí. Mestá Banská Bystrica, Banská Štiavnica a Kremnica boli vyhlásené za mestské pamiatkové rezervácie, Banská Štiavnica je zapísaná aj v Zozname svetového kultúrneho dedičstva. Napriek tomu, že je najväčším krajom na našom území, žije v ňom 660 128 obyvateľov (údaj z roku 2011), čím sa radí na 5. miesto v počte obyvateľov. Má najnižšiu hustotu osídlenia v Slovenskej republike (69,8 obyvateľov na km²).

ktoré prejavia záujem, vypracovanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok a v prípade schválenia projektu aj prebrať jeho implementáciu. Konzultácie sú pre obce bezplatné, v prípade záujmu o napísanie projektu bude obec platiť len poplatok 400 eur, ktorý pokryje personálne náklady na odborníka.

Pre župu je veľmi dôležité, aby každá obec mala šancu čerpať finančné prostriedky z rôznych výziev, ktoré dokážu zvýšiť ich rozpočet.

Text: **BBSK**

Foto: **Lucia Nováková**

Láska k tradícii je silnejšia než akékoľvek prekážky

V dnešnom svete plnom digitálnych technológií a celosvetovo predávaných produktov je originálna ručná práca čoraz vzácnejšia. Zvlášť, keď je spojená so zachovávaním tradícií.

Elena Marcineková sa okrem šitia a úprav krojov venuje aj vyšívaniu krivou ihlou.

Elena Marcineková z Detvy sa od malička venuje výrobe krojov, ich renovácii, ale aj vyšívaniu krivou ihlou a dekoráciám rôznych predmetov. Medzi folkloristami má veľa priateľov. „Prosili ma o pomoc pri opravách rôznych súčastí krojov. Takto som sa postupne dostala aj k šitiu nových krojových dielov. Nebolo to však také jednoduché. Veľa vecí som musela párať, aby som zistila, ako to mám strihať,“ hovorí o začiatkoch svojej spolupráce s folklórnymi súbormi.

Neskôr, po päťdesiatke, začala riešiť otázku, čo ďalej. Rozvedená, so synom, ktorý bol na strednej škole, a ona na úrade práce. „Trvalo mi rok, kým som sa odhodlala, že do toho idem. Najzložitejšie otázky, ktoré som mala v hlave, boli, ako začať, z čoho to financovať. Pýtala som sa na úrade práce, známych, hľadala na internete, skúšala som aj banky,“ povedala Elena Marcineková.

Keďže bola dlhodobo nezamestnaná a mala už viac ako 50 rokov,

Mama mi povedala, že keď som bola malá, tak som všetko postrihala, aj bitku som za to dostala. Asi preto som sa vyučila za krajčírku. Neskôr som si doplnila vzdelanie v odbore odevníctvo. Vždy ma priťahoval folklór, neter chodila do detského súboru, aj syn začal chodiť. Občas odo mňa chceli, že keď som krajčírka, tak by som im mohla opraviť niektoré kroje. Postupne sa to nabalovalo až som si raz povedala, že sa tomu môžem venovať naplno. Začala som vybavovať podporu z eurofondov. Povedala som si, že to idem skúsiť, človek by sa mal nejako realizovať.

financovanie od bánk neprichádzalo do úvahy. Na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) jej poradili, čo by mala spraviť. Napísala podnikateľský plán – čo by chcela robiť a ako. Písalo sa jej ľahko, pretože presne vedela, čo chce. Problém prišiel, keď mala pripraviť finančný plán. Vtedy začala rozmyšľať, či sa rozhodla správne. Vedela však, že to robiť nemusí, ale chce, a bolo rozhodnuté. Po absolvovaní testov ju pozvali na obhajobu jej podnikateľského plánu.

Medzi najťažšie chvíle zaradila čakanie na rozhodnutie, či dostane finančnú podporu, alebo nie. Nesedela však doma, mala podpísanú zmluvu s mestom Detva o nebytových priestoroch, kde plánovala otvoriť krajčírsku dielňu. Bolo to v staršej budove, preto upratovala, umývala, sadrovala a maľovala s pomocou svojich najbližších. Po schválení príspevku od ÚPSVaR na začatie podnikania nastal kolotoč vybavovania, behania po úradoch. Aj popri tom však doma strihala, šila a pripravovala sa na otvorenie obchodíka. Byť mala vtedy taký plný rôznych vecí, že doň nemohla ani pozývať návštevy.

Vďaka fondom Európskej únie sa jej podarilo otvoriť si vlastný obchod v Banskej Bystrici, kde si ľudia môžu kúpiť jej výrobky, a dielňu v Detve, kde upravujú a šijú ľudové kroje a etno oblečenie, ktoré je dnes dosť populárne.

„Bolo toho veľa, ale nelutujem, že som sa do toho pustila. Aj keď som skôr otvorila obchodík Kaška v Banskej Bystrici, ako sprevádzkovala dielňu v Detve. Obchodík sa postupne dostal do povedomia širšej verejnosti. Dnes mám objednávky od folklórnych

Viete, čo je na mojej práci najkrajšie? Keď vidíte v očiach dieťaťa šťastie, že dostalo to, po čom túžilo. V tomto prípade to bol môj kroj.

Elena Marcinekova
udržovateľka ľudových tradícií a remesiel

súborov, ale aj od nadšencov folklóru. Veľmi mi pomáha sociálna sieť. Ľudia chodia za mnou viac do obchodu do Banskej Bystrice, tu vidia hotové výrobky, často sa chcú rozprávať priamo s majiteľkou,“ prezradila Elena Marcinekova.

Dnes sa už viac ako dva roky venuje svojej vášni – zachovávaniu a rozvíjaniu ľudovej tvorby na Slovensku. Popri tom spolupracuje v rámci rôznych projektov s lokálnymi dedinkami, kde v spolupráci s nimi organizuje tvorivé dielne s ukážkami pre mladých záujemcov a možno budúcich pokračovateľov tohto remesla. Medzi jej ďalšie sny patrí tkanie. Už má vo svojom obchode vyhladený kút, v ktorom raz budú stáť krosná.

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, riadiaci orgán OP Ľudské zdroje
Foto: Jaroslav Kizek

Hotové časti krojov si môžete pozrieť alebo kúpiť v obchode v Banskej Bystrici, krajčírsku dielňu sa nachádza v Detve.

Zrekonštruovaný vodný mlyn je stredoeurópskou raritou

Novou turistickou atrakciou na Malom Dunaji je Vodný mlyn v Jelke s príľahlým skanzenom, ktorý púta pozornosť nielen slovenských návštevníkov.

Pôvodný lodný mlyn z konca 19. storočia prestavali v roku 1905 na kolový. Funkčný bol do roku 1951, predchádzajúcou rekonštrukciou prešiel v roku 1995. Aj dnes si môžu návštevníci pozrieť, ako toto zariadenie fungovalo. Vodný mlyn je dnes považovaný za stredoeurópsku raritu. Je súčasťou Vlastivedného múzea v Galante, ktoré každý rok pripravuje na sv. Juraja Deň vysunutých expozícií v Jelke a v Dome ľudového umenia v Matúškove.

Obnovenú technickú pamiatku slávnostne uviedli do prevádzky v máji tohto roku zástupcovia Trnavského samosprávneho kraja, obce Jelka a Vlastivedného múzea v Galante. Kolový mlyn každoročne púta pozornosť návštevníkov nielen zo Slovenska. Trojpodlažnú drevenú stavbu navštíví v turistickej sezóne okolo 9-tisíc turistov.

Rekonštrukčné práce a revitalizáciu areálu realizovali v rámci projektu Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a člne spolufinancovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko. Obnovenie prevádzky Vodného mlyna v Jelke je nosnou aktivitou Trnavského samosprávneho kraja v rámci tohto projektu.

Práce sa vzťahovali na všetky dôležité časti – statické zabezpečenie, navrátenie strechy do pôvodného tvaru, vybudovanie bezbariérových vstupov, zakonzervovanie a ošetrovanie drevených častí budovy, rekonštrukciu sústavy mechanizmu mlyna. Vo vnútri pribudlo nové vybavenie pre vystavené exponáty. Elektroinštalačné práce zahŕňali osvetlenie, bleskozvod, kamerový systém, zabezpečovací systém a elektronickú požiaru signalizáciu.

V rámci revitalizácie areálu obnovili budovu strážnej služby – infocentra, pribudli nové priestory pre exponáty skanzenu, upravili chodníky, čím sa zabezpečil prístup aj pre telesne znevýhodnených návštevníkov.

Obnovený Vodný mlyn v Jelke uviedli do užívania zástupcovia Trnavského samosprávneho kraja, obce Jelka a Vlastivedného múzea v Galante.

Popri investíciách do infraštruktúry je dôležitou súčasťou projektu aj propagácia spoločnej cezhraničnej destinácie, značky cestovného ruchu Dunajské ostrovy (Danube Islands). Cieľom je prispieť k rozvoju cestovného ruchu na území Žitného ostrova a Szikgetközu.

Vladimír Tošovec

Foto: Trnavský samosprávny kraj

Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a člne

Projekt spája päť žúp, tri slovenské a dve maďarské. Jeho cieľom je vytvorenie ucelenej cezhraničnej destinácie, ktorá bude poskytovať služby v oblasti turizmu, kultúry, relaxu a športu pozdĺž riek Malý a Mošonský Dunaj, vrátane hlavného toku Dunaja.

Ide o spoluprácu deviatich partnerov pod vedením Bratislavského samosprávneho kraja.

Výsledkom, okrem rekonštruovaného vodného mlyna a skanzenu v Jelke, bude dobudovaná rekreačná, vodácka a cykloturistická infraštruktúra na Slovensku a v Maďarsku. Patrí sem korzo v Zálesí, mólo a cyklotrasa vo Vrakuni, centrum vodáckej turistiky v Šamoríne, cyklotrasa v Kolárove a ďalších 29 vodných objektov v Maďarsku. Na území Malého a Mošonského Dunaja dominuje voda. Spolu s hlavným Dunajom vytvárajú najrozsiahlejšiu vnútrozemskú deltu v Európe. Splavy a cykloturistika v spojení s kultúrou a gastronómiou veľkého a malého Žitného ostrova sa vďaka medzinárodnému projektu majú stať základom pre rozvoj spoločnej turistickej destinácie. Tá má spojiť doteraz len lokálne pôsobiace subjekty cestovného ruchu a následne konkurovať aj iným európskym destináciám.

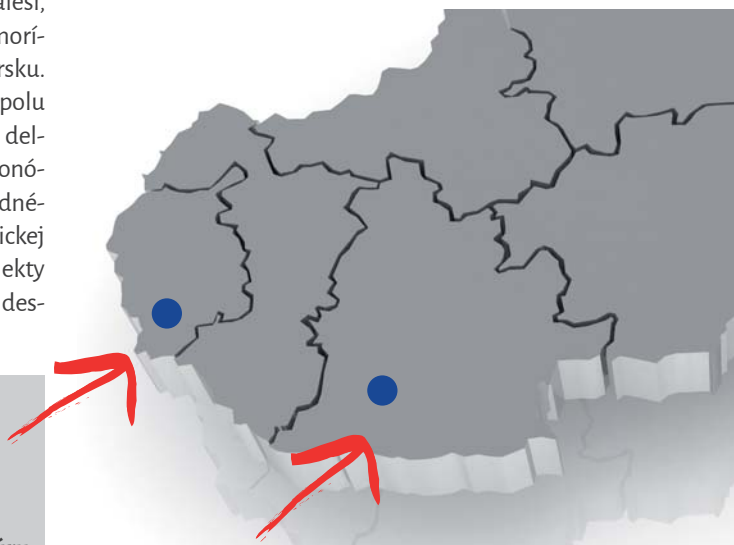
Vo Vrakuni vybudovali v rámci projektu novú oddychovú zónu, cyklotrasu od Ihličnatej ulice cez most ponad Malý Dunaj na letisko juh. Priaznivci bicyklovania majú k dispozícii nový cyklochodník dlhý 1,1 kilometra s asfaltovým povrchom, rekreačnú cyklistickú infraštruktúru prepojili s ostatnými cyklotrasami, predĺžená je aj pešia promenáda. Vodáci môžu využívať nové mólo.

Celkový rozpočet projektu je 2 863 279,36 eur, 85 %, t. j. 2 433 787,44 eur, je príspevok z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Zostávajúce finančné prostriedky sú hrazené zo zdrojov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky a Maďarska a z vlastných zdrojov partnerov projektu.

Cieľom medzinárodného projektu je vytvoriť základy pre rozvoj spoločnej turistickej destinácie na oboch stranách hranice.

V júli 2017 bol projekt **Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a člne** schválený Monitorovacím výborom programu spolupráce INTERREG V-A SK-HU v rámci prioritnej osi 1 - Príroda a kultúra ako druhý najúspešnejší z vyše 300 podaných projektov.

V Kolárove v okrese Komárno odovzdali v rámci tohto medzinárodného projektu do užívania novú cyklotrasu. Je dlhá 1,6 kilometra a ide o predĺženie staršej cyklocesty z Komárna do Kolárova. V rámci toho sa prepojí aj s vodným mlynom. Projekt financovaný z fondov Európskej únie je spoločnou aktivitou Kolárova a Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Vladimír Tošovec
Foto: Depositphotos

Európska finančná podpora sociálnym inováciám v podnikoch

Operačný program Výskum a inovácie pokračuje v podpore inovácií a technologického rozvoja v podnikoch a prichádza s novou výzvou zameranou na podporu sociálnych inovácií s celkovou finančnou podporou z Európskej únie vo výške 4,5 milióna eur.

Ministerstvo hospodárstva SR ako sprostredkovateľský orgán pre operačný program Výskum a inovácie vyhlásilo koncom augusta výzvu zameranú na podporu realizácie sociálnych inovácií v prostredí mikro, malých a stredných podnikov (MSP). Projekty podporované v rámci tejto výzvy musia byť zamerané na uvedenie nových/inovovaných alebo na inovatívne využitie existujúcich výrobkov, procesov alebo služieb na trh, ktoré zároveň predstavujú sociálnu inováciu. Sociálnou inováciou sa v prípade tejto výzvy rozumie projekt, ktorého cieľom je inovatívne riešenie spoločenských problémov v nasledujúcich oblastiach:

- poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť,
- tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,
- ochrana ľudských práv a základných slobôd,
- vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,
- tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti, zabezpečovanie bývania.

V prípade projektov v oblasti tvorby, rozvoja, ochrany, obnovy a prezentácie duchovných a kultúrnych hodnôt sa za oprávnené považujú iba projekty, ktoré sú zamerané na počítačové programovanie (okrem tvorby počítačových hier), architektonické činnosti, reklamné agentúry a špecializované dizajnérske činnosti.

Sociálna inovácia musí byť realizovaná prostredníctvom hospodárskej činnosti fyzickej alebo právnickej osoby, ktorá spĺňa definíciu mikro, malého a stredného podniku a realizuje svoj projekt na území Slovenska okrem Bratislavského kraja, pričom rozhodujúce je miesto realizácie projektu, nie sídlo žiadateľa. V rámci tejto výzvy sú okrem podnikateľov oprávnenými žiadateľmi aj mimovládne neziskové organizácie, bližšie podmienky ich možnej účasti na predkladaní projektov sú určené priamo v znení výzvy.

Predmetom hlavnej aktivity musí byť nákup nového dlhodobého majetku, ktorý bude využívaný pri tvorbe nových/inovovaných alebo na inovatívne využitie existujúcich výrobkov, resp. pri inovácii produkčného procesu alebo služieb. Zároveň vý-

Projekty podporované v rámci výzvy OP Výskum a inovácie musia byť zamerané na uvedenie nových/inovovaných (alebo inovatívne využitie existujúcich) výrobkov, procesov alebo služieb na trh, ktoré zároveň predstavujú sociálnu inováciu.

sledkom realizácie hlavnej aktivity musí byť dosiahnutie minimálne nízkeho inovačného potenciálu projektu.

Finančná alokácia výzvy predstavuje 4,5 milióna eur. Minimálna výška príspevku je 50-tisíc eur a maximálna výška príspevku je 200-tisíc eur.

Výzva je vyhlásená ako otvorená, teda k jej uzavretiu dôjde až po vyčerpaní finančných prostriedkov, resp. na základe rozhodnutia poskytovateľa. Uzávierky prvého a druhého hodnotiaceho kola sú naplánované na 29. novembra 2019 a 28. februára 2020. Uzávierky ďalších kôl budú nasledovať v dvojmesačných intervaloch.

Všetky potrebné informácie môžu záujemcovia získať na webovom sídle operačného programu www.opvai.sk alebo prostredníctvom e-mailovej adresy vyzvy@mhsr.sk.

Základné informácie o aktuálne vyhlásenej výzve

OPERAČNÝ PROGRAM	VÝSKUM A INOVÁCIE
KÓD VÝZVY	OPVAI-MH/DP/2019/3.1.1-3.3.1-22
ALOKÁCIA (VYČLEĚNÉ FINANČNÉ PROSTRIEDKY)	4 500 000 EUR
OPRÁVNENÉ ÚZEMIE (MIESTO REALIZÁCIE PROJEKTU)	CELÉ ÚZEMIE SR OKREM BRATISLAVSKÉHO KRAJA
OPRÁVNENÍ ŽIADATELIA	FYZIKÉ ALEBO PRÁVNICKÉ OSOBY, MIMOVLÁDNE NEZISKOVÉ ORGANIZÁCIE, KTORÉ SÚ OPRÁVNENÉ NA PODNIKANIE PODĽA § 2 ODS. 2 PÍSM. A) AŽ C) OBCHODNÉHO ZÁKONNÍKA V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV (PRI SPLNENÍ VŠETKÝCH OSTATNÝCH PODMIENOK DEFINOVANÝCH V ZNENÍ VÝZVY).
TYP VÝZVY	OTVORENÁ
UZÁVIERKY HODNOTIACICH KÔL	1. KOLO – 29. 11. 2019, 2. KOLO – 28. 2. 2020. TERMÍNY UZAVRETIA PRÍPADNÝCH ĎALŠÍCH HODNOTIACICH KÔL SÚ STANOVENÉ V INTERVALE DVOCH MESAČOV (K POSLEDNÉMU PRACOVNÉMU DŇU DANÉHO MESAČA) OD TERMÍNU UZAVRETIA PREDCHÁDZAJÚCEHO HODNOTIACEHO KOLA.
KONTAKT NA POSKYTOVATEĽA	MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR SEKCIA ŠTRUKTURÁLNYCH FONDÓV EÚ MLYNSKÉ NIVY 44/A, 827 15 BRATISLAVA 212 WEB: WWW.OPVAI.SK , E-MAIL: VYZVY@MHSR.SK

INFORMAČNÉ SEMINÁRE K AKTUÁLNEJ VÝZVE

Ministerstvo hospodárstva SR a informačno-poradenské centrá pre EŠIF pre územia Banskobystrického a Prešovského kraja pozývajú potenciálnych žiadateľov na informačné semináre k výzve zameranej na podporu sociálnych inovácií (kód OPVai-MH/DP/2019/3.1.1-3.3.1-22).

Semináre sa uskutočnia 10. OKTÓBRA 2019 V BANSKEJ BYSTRICI A 11. OKTÓBRA 2019 V PREŠOVE.

Okrem základných informácií k výzve, podmienkam poskytnutia príspevku a príprave žiadosti o nenávratný finančný príspevok bude záujemcom prezentovaná aj oblasť sociálnej ekonomiky a inovácií zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Bližšie informácie k prihlasovaniu a presný čas a miesto konania seminárov nájdete na www.opvai.sk.

ĎALŠIE PRIPRAVOVANÉ VÝZVY OPERAČNÉHO PROGRAMU VÝSKUM A INOVÁCIE V GESCII MINISTERSTVA HOSPODÁRSTVA SR V ROKU 2019

V roku 2019 plánuje Ministerstvo hospodárstva SR vyhlásiť ďalšie výzvy, ktoré budú zamerané na podporu sieťovania podnikov, podporu vzniku a činnosti technologicko-inovačných platforiem v rámci jednotlivých odvetví hospodárstva, ale aj na podporu startupov a sieťovanie neformálnych investorov pri financovaní úvodných fáz podnikateľského cyklu. Ďalšia podpora rozvoja podnikania MSP reflektuje na opatrenia identifikované v rámci iniciatív Európskej komisie týkajúce sa transformácie regiónu Horná Nitra a rozvoja dobiehajúcich regiónov vybraných samosprávnych krajov.

Podrobné informácie budú včas zverejnené na webovom sídle operačného programu www.opvai.sk.

Text: **sekcia štrukturálnych fondov EÚ, Ministerstvo hospodárstva SR**. Foto: **Depositphotos**.

Kaštieľ v Modre má novú strechu

Je to zatiaľ najviditeľnejšia zmena na pamiatke, ktorú rekonštruuje Bratislavský kraj od augusta minulého roku.

Kaštieľ je od roku 1963 národnou kultúrnou pamiatkou, počas letných mesiacov dostal novú strechu.

V polovici júna začali po častiach vymieňať krov strechy. Na miestach, kde bola položená hydroizolácia a latovanie, začali klástť novú strešnú krytinu. Projekt rekonštrukcie zahŕňa nielen komplexnú obnovu kaštieľa, ale aj záhrady. Jej výsledkom bude moderné kultúrno-kreatívne centrum.

„Región potrebuje priestory, ktoré sú spoločným miestom pre rôzne podujatia, vzdelávacie či kultúrne aktivity, tak pre umelcov, žiakov, študentov, členov cechov, vinárov, vinohradníkov, ako aj pre verejnosť. A ak podporujú lokálne kultúrne hodnoty, tradičné remeslá, produkty, gastronómiu, je to len ich ďalšia pridaná hodnota,“ vyjadril sa predseda Bratislavského samosprávneho kraja Juraj Droba.

Na budove Malokarpatského osvetového strediska v Modre ako aj v jeho historickej záhrade vymieňali pred letnými prázdninami krov, začalo sa aj s montovaním novej strechy. Pracuje sa na spevnení vonkajšieho nosného múru kaštieľa a realizujú sa stavby, ktoré sú súčasťou záhrady, ako záhradný domček, sklad a skleníky.

Prebíha už aj konanie vo veci výrubového povolenia drevín, ktoré je potrebné v rámci rekonštrukcie kaštieľa a revitalizácie záhrady odstrániť. V interiéri kladú nové podlahy, vymieňajú poškodené stropy a murujú nové priečky.

Dôležitou súčasťou rekonštrukcie kaštieľa a záhrady bolo odsúhlasenie profilácie okien, ich farby a farby fasády kaštieľa Krajským pamiatkovým úradom. Kaštieľ je od roku 1963 národnou kultúrnou pamiatkou, takže všetky zásahy je potrebné konzultovať so zástupcami tohto úradu.

Renesančné sídlo, ktoré v 16. a 17. storočí patrilo medzi najprosperujúcejšie uhorské vinohradnícke a remeselné strediská slobodného kráľovského mesta Modra, má dnes plniť úlohu moderného kultúrno-kreatívneho centra celého regiónu. Kaštieľ v Modre vznikol ako mlyn s obytnou časťou a prešiel niekoľkými prestavbami. Začiatkom 20. storočia stratil pôvodnú funkciu. Od roku 1920 sa stal majetkom štátu a od roku 1922 sídlom vinársko-ovocinárskej školy. V súčasnosti je majetkom BSK, jeho správcom je Malokarpatské osvetové stredisko v Modre.

Takto bude kaštieľ v Modre vyzerať po ukončení rekonštrukčných prác.

Malokarpatský región a rakúsky Weinviertel spája na oboch stranách hranice spoločná história a prepojenie kultúrneho a prírodného dedičstva. Predovšetkým je to vinohradníctvo, gastronómia, folklór a tradičné remeslá, hlavne keramika, ktoré postupom času začínajú v regióne upadať.

Cielom projektu je využiť kreatívny potenciál cezhraničného regiónu na zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva prostredníctvom vytvorenia adekvátneho priestorového zázemia. Zároveň pôjde o zaangažovanie organizácií a subjektov, ktoré sa podieľajú na rozvoji kultúrneho a prírodného dedičstva. Celkovo sa dosiahne rozšírenie spoločných cezhraničných ponúk v oblasti cestovného ruchu, voľného času a kultúry.

Názov projektu: **Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií**

Rozpočet: **3 659 789,20 eur**

Zdroj podpory: **Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko (85 % EFRR), zo štátneho príspevku 10 %, vlastné spolufinancovanie 5 %.**

Doba realizácie projektu: **07/2017 – 06/2020**

V areáli vznikne digitalizačné centrum, majú tu byť ateliéry, školiace a kurzové miestnosti, výstavná miestnosť či vinotéka. Priestor bude ideálny na organizáciu konferencií, seminárov, workshopov a ďalších vzdelávacích a kultúrnych podujatí. Ukon-

„Región potrebuje priestory, ktoré sú spoločným miestom pre rôzne podujatia, vzdelávacie či kultúrne aktivity, tak pre umelcov, žiakov, študentov, členov cechov, vinárov, vinohradníkov, ako aj verejnosť. A ak podporujú lokálne kultúrne hodnoty, tradičné remeslá, produkty, gastronómiu, je to len ich ďalšia pridaná hodnota.“

Juraj Droba
predseda Bratislavského samosprávneho kraja

čenie stavebných prác je naplánované na jeseň 2020.

Projektovými partnermi Bratislavského samosprávneho kraja sú Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, Kulturvernetzung NÖ a Museumsmanagement NÖ v Dolnom Rakúsku, rakúska obec Jedenspeigen, strategickým partnerom projektu je Malokarpatské múzeum v Pezinku.

Rekonštrukcia je projektom HERITAGE SK-AT, ktorý je spolufinancovaný z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci programu spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko. Celkový rozpočet je vo výške 3 659 789,20 eur, z toho 10 % je zo štátneho príspevku a vyše 1,8 milióna eur, čo je 5 %, ide z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja.

Text: **Bratislavský samosprávny kraj**

Foto a vizualizácia: **Malokarpatské osvetové stredisko v Modre**

Hodnotenie, ktoré posúva projekty dopredu

Hodnotenie kohéznej politiky EÚ stále viac rezonuje v odborných kruhoch v súvislosti s orientáciou tejto politiky na výsledky.

The image displays three posters from the 8th Conference on the Evaluation of EU Cohesion Policy. The left poster, titled 'Ex post impact evaluation of the National Strategic Reference Framework implementation to achieve NSRF's strategic objective', details the evaluation of the NSRF's strategic objective, covering areas like infrastructure and regional accessibility, and includes a map of Slovakia. The middle poster, 'Ex post Evaluation of the project National Infrastructure for Supporting Technology Transfer in Slovakia (NITT SK)', presents findings on technology transfer, including a pie chart showing the distribution of intellectual property rights across various sectors like Polymers, Nanos, and Biotechnology. The right poster, 'Regular annual evaluation of achievement of milestones on the level of priority axis of OP Quality of Environment', discusses the annual and final monitoring reports and includes a bar chart comparing indicators like 'Quality of Environment' and 'Resilience to environmental changes'.

Ukážky hodnotenia slovenskej kohéznej politiky, ktoré predstavili zástupcovia oddelenia hodnotenia Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu.

V poradí ôsma konferencia Európskej komisie o hodnotení kohéznej politiky EÚ s titulom Investovanie do spoločnej budúcnosti sa konala v dňoch 20. a 21. júna 2019 v Bukurešti.

Podujatie bolo organizované v rámci rumunského predsedníctva Rady EÚ. Konferenciu spolu s hosťiteľmi otvorila Corina Crețu, ktorá v uvedenom období zastávala pozíciu komisárky pre regionálnu politiku. Prostredníctvom kohéznej politiky, ktorá tvorí jednu tretinu európskeho rozpočtu, sú podporované projekty v celej Európskej únii. Kohézna politika predstavuje zároveň úspešný príklad, ako správne využívanie hodnotenia môže napomôcť tvorcom politik zlepšovať ciele a účinnosť EÚ podpory pre regióny a ich obyvateľov.

Súčasťou konferencie bola prezentácia realizovaných hodnotení v členských štátoch jednotnou formou plagátov. Hodnotenie slovenskej kohéznej politiky spracovali a predstavili zástupcovia oddelenia hodnotenia Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Aj slovenské príklady potvrdzujú potenciál hodnotenia a jeho vplyv na zlepšenie implementácie programov a tiež potrebu strategického plánovania v tejto oblasti. Na týchto záveroch sa zhodlo aj plénum medzinárodných účastníkov v interaktívnom hlasovaní. Na záver možno konštatovať, že konferencia priniesla pre účastníkov

Prezentácia účastníkov na tohtoročnej konferencii Európskej komisie Investovanie do spoločnej budúcnosti v Bukurešti.

množstvo podnetov zo zaujímavých diskusií a workshopov o úlohe hodnotenia, revolúcií v dátach a v neposlednom rade o dobrých príkladoch tvorby, realizácie a komunikácie výsledkov hodnotení.

Text: **Jana Prokešová, Andrej Chudý**
Foto: **ec.europa.eu**

Ako pomohli eurofondy môjmu regiónu a mestu

Aj tento rok spúšťa Úrad vlády SR obľúbenú súťaž videospotov pre študentov stredných a vysokých škôl.

Určená je pre mladých, ktorých baví zachytávať kamerou zaujímavé dianie či objekty, všímajú si svoje okolie a jeho zmeny k lepšiemu vďaka eurofondom. Tvoriví študenti majú šancu ukázať svoj talent, ale aj premeny mesta či obce, kde žijú alebo študujú. Prostredníctvom súťažných videospotov sa verejnosť opäť dozvie o projektoch, ktoré sa mohli realizovať s podporou fondov Európskej únie a zlepšiť kvalitu života na Slovensku.

Cieľom súťaže je atraktívnou formou zviditeľniť finančnú pomoc zo štrukturálnych fondov EÚ v regiónoch, ale aj podpora tvorivosti mladých ľudí, vytvorenie možnosti prezentovať svoje schopnosti, talent, ale aj mesto či obec, z ktorých súťažiaci pochádzajú, kde bývajú či študujú.

Na víťazov čakajú zaujímavé ceny – herná konzola PlayStation, inteligentné hodinky a externý harddisk.

Práce bude hodnotiť odborná komisia podľa kritérií, medzi ktoré patrí uchopenie témy, tvorivosť, originalita, spracovanie či inovátnosť.

Počet prihlásených prác od jedného autora je limitovaný na jeden originálny audiovizuálny spot alebo sériu spotov.

Cenu verejnosti získa spot, ktorý dostane najviac lajkov na facebookovom profile eufondy, Facebooku Úradu vlády SR, Instagrame Úradu vlády a Instagrame eufondy.

Príspevky spolu s vyplneným formulárom odošlite na adresu:

**Úrad vlády SR, odbor informovanosti a publicity
Námestie slobody 1, 813 70 Bratislava
v termíne do 15. novembra 2019.**

Obálku označte heslom: Neotvárať - Súťaž – Ako pomohli eurofondy môjmu regiónu a mestu 2019.

Najlepšie práce budú zverejnené na stránke www.partnerskadohoda.gov.sk, ako aj na facebookových profiloch Úrad vlády SR a eufondy, na instagramových profiloch Úrad vlády SR a eufondysr.

„Bola som veľmi milo prekvapená, ako to celé dopadlo. Vôbec som nečakala toľkú pozornosť. Môj víťazný spot zdieľali na stránke našej školy, dokonca aj samotné mesto Spišská Nová Ves sa ním pýšilo na sociálnej sieti. Oslovili ma aj z nášho mestského mesačníka, aby so mnou spravili rozhovor.“

Mária Dirgová
minuloročná víťazka súťaže

Ako pomohli eurofondy môjmu regiónu a mestu 2019.

Úrad vlády SR opäť spúšťa obľúbenú súťaž videospotov pre študentov stredných a vysokých škôl

EUROPSKÁ ÚNIA
EUROPSKÝ FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Viac na eufondy.sk
Uzavierka 15. 11. 2019

OPTP
operačný program
technická pomoc

Text a foto: Úrad vlády SR, odbor informovanosti a publicity

Kopčany a Mikulčice spája lávka

História týchto obcí siaha až do obdobia Veľkej Moravy. Niekde medzi nimi ležalo hradisko spojené s pôsobením misie Konštantína a Metoda. Dnes je táto lokalita unikátna svojimi archeologickými nálezmi a má štatút národnej kultúrnej pamiatky.

Položenie 143-metrovej lávky nad riekou bol náročný technologický proces, ktorý si vyžadoval mimoriadnu presnosť a prípravu.

Od 25. júla tohto roku majú turisti aj miestni obyvatelia k dispozícii lávku, ktorá spája oba brehy rieky Morava. Na jednej strane Juhomoravský, na druhej Trnavský samosprávny kraj. Na českej strane spojí cyklochodník k slovanskému hradisku v Mikulčiciach s už existujúcou sieťou lesných ciest vedúcich k lávke. Pri Kopčanoch pripravujú cyklotrasu a chodník pre peších turistov dlhý viac ako 2 kilometre, ktoré prepoja oblasti pri rieke s obcou a povedú okolo unikátneho Kostola sv. Margity Antiochijskej z 9. storočia.

Kovovú konštrukciu ponad riekou položili pomocou ťažkého mechanizmu, čím projekt s názvom Lávka cez riekou Morava vrátane prístupovej komunikácie v archeologickom parku Mi-

Cieľom projektu je zatriktívniť kultúrne dedičstvo prostredníctvom prepojenia obcí na oboch stranách rieky pre cyklistov, peších návštevníkov i miestnych obyvateľov. Ide o unikátnu lokalitu pamiatok slovanského hradiska Veľkej Moravy spojených s počiatkami kresťanstva. Hlavnou aktivitou projektu je stavba lávky v dĺžke 143 m cez hraničnú riekou Morava a vybudovanie nadväzujúcich prístupových komunikácií v celkovej dĺžke 3,1 kilometra s vyznačením 8,5 km novej cyklotrasy, ktorá sa napojí na už existujúcu infraštruktúru.

kulčice – Kopčany nadobudol reálnu podobu. Išlo o náročný technologický proces, ktorý si vyžadoval mimoriadnu presnosť a prípravu, látka je dlhá 143 metrov. Výstavbu začal Trnavský kraj v spolupráci s Juhomoravským krajom v septembri minulého roku, kedy zástupcovia oboch krajov slávnostne pokleпали základný kameň.

„Stavebné práce na lávke Mikulčice – Kopčany prebiehajú podľa plánovaného harmonogramu. Momentálne sú spájané jednotlivé časti a súčasne sa pracuje aj chodníkoch pre cyklistov a peších. Ukončenie výstavby je naplánované na druhú polovicu roka 2019, zrejme v októbri,“ povedal predseda Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič.

Celkové výdavky projektu sú takmer 3,8 milióna eur, z čoho 85 percent uhradí Európsky fond pre regionálny rozvoj, zostávajúce finančné prostriedky pôjdu zo štátnych rozpočtov Českej a Slovenskej republiky a z vlastných zdrojov Juhomoravského a Trnavského samosprávneho kraja.

Poklepanie základného kameňa stavby zástupcami Trnavského a Juhomoravského kraja v septembri 2018.

Kostol sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch pochádza z 9. storočia.

V lokalite Mikulčíc je už vybudovaná moderná expozícia s návštevníckym centrom, v pláne sú ďalšie rozvojové projekty. Rovnako slovenská strana usiluje o oživenie a sprístupnenie významných pamiatok v lokalite Kopčian. Tam sa predovšetkým nachádza sčasti pôvodný Kostol sv. Margity Antiochijskej z 9. storočia, ktorý spolu s pozostatkami Kačenárne (18. storočie) spadá do pamiatkovej zóny Kopčany. Súčasný autentický barokový ráz krajiny dotvárajú pamiatky z neskoršej doby – cisársky žrebčín v Kopčanoch či neďaleký zámok Holíč. Zdieľanie takého spoločného kultúrneho dedičstva sa premietlo do zámeru vybudovať cezhraničný Archeopark Mikulčice - Kopčany, ktorý by prezentoval toto územie. Nutnou súčasťou archeoparku však musí byť efektívne riešenie prekonania bariéry, rieky Moravy, ktorá zásadne obmedzuje pohyb návštevníkov medzi oboma lokalitami. Nové spojenie brehov urobí z dvoch striktno národných lokalít oblasť cezhranične previazanú a podporí jej prirodzený nadnárodný význam.

Text, foto a vizualizácia: Trnavský samosprávny kraj, Depositphotos

Vizualizácia lávky ponad rieku Morava po dokončení.

Včely lesníkom na Orave neuletia

Sú veľmi dôležitou zložkou životného prostredia. Ich najvýznamnejšou funkciou je opelenie, bez ktorého by bolo zachovanie životného prostredia len ťažko predstaviteľné.

Medzivládna platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES) fungujúca pod záštitou OSN vydala vo februári 2016 oznámenie, že stále väčšiemu počtu opelovačov, medzi ktoré patria aj včely, hrozí vyhynutie na celosvetovej úrovni. Odborníci varujú, že tento úbytok pocítia ľudia v nedostatku potravín. Až 75 percent potravinárskych plodín na svete závisí aspoň sčasti na opelení (IPBES, 2016).

Beskydy ako cezhraničný región zasahujúci ako slovenské tak aj poľské územie sa vyznačujú špecifickými geomorfologickými a klimatickými podmienkami. Preto včelstvá a na ne nadväzujúce včelárstvo majú v rámci tohto územia svoje špecifiká. Napriek tomu bol v tomto regióne o včelárstvo v minulosti veľký záujem.

„Z dôvodu rozdelenia Beskyd hranicou došlo k rozdielne-

Súčasťou edukačných seminárov boli aj praktické ukážky spojené s celoročnou starostlivosťou o včelstvá, účastníci mali možnosť jednotlivé úkony si prakticky osvojiť.

Včela medonosná poskytuje ľuďom okrem dobre známeho medu aj materskú kašičku, peľ, propolis, vosk či včelí jed. Pre ľudstvo je nevyhnutná, má však aj svojich prirodzených nepriateľov ako klieštik indický z rodu pavúkovcov, ale aj rôzne druhy vtákov. Okrem klieštika drancuje včelie úle aj náš najväčší predátor – medveď. Podľa odborníkov predstavuje pre včely najväčší problém samotný človek.

Vzdelávaním súčasnej generácie včelárov z oboch strán hranice sa vytvoria možnosti na rozšírenie ich vedomostí a zručností o nové poznatky. Nadviazanie partnerstiev prispeje k zníženiu rozdielov a výmene zručností na oboch stranách. Nezanedbateľným efektom projektu je tiež zvýšenie počtu osôb zaoberajúcich sa chovom včiel, čo má pozitívny vplyv na zvýšenie početnosti včelstiev v regióne Beskyd.

mu rozvoju oblasti včelárstva na jednotlivých stranách hranice. Zatiaľ čo na poľskej strane dochádza k jeho rozvoju a upevňovaniu tradícií, na slovenskej strane záujem o túto oblasť neustále klesá, jednak z dôvodu starnutia generácie včelárov, a tiež z nedostatku prístupu k aktuálnym poznatkom a vedomostiam,“ vysvetlil Jozef Herud, riaditeľ Odštepného závodu Lesov Slovenskej republiky v Námestove. Podľa jeho slov je priemerný vek včelára v regióne Oravy 55 až 65 rokov.

Informácií je málo, treba to zmeniť

Dostupnosť aktuálnych informácií šírených prostredníctvom internetu je pre staršiu generáciu z dôvodu rozdielneho prístupu k informačným technológiám v porovnaní s mladou generáciou značne obmedzená. Mladí v stredoškolskom veku zas majú v rámci školských osnov značne obmedzený prístup k informáciám. Spojenie nedostatku informácií pre súčasných včelárov a neodovzdávanie ich skúseností mladej generácii vedie k znižovaniu záujmu o tak

Zástupcovia Lesov SR predstavili projekt aj na pôde Žilinskej univerzity v rámci podujatia Project Fair. Zľava: Nikoleta Nozdrovická, Peter Kováčik, Ivan Mrekaj.

špecifickú oblasť, akou je chov včiel. Vytrácaním praktických zručností zo života hrozí taktiež strata prírodného a kultúrneho dedičstva, ktorým včely a včelárstvo jednoznačne sú.

Na základe týchto skutočností pripravili Lesy SR, Odštepny závod Námestovo, spolu s cezhraničným partnerom z Poľska projekt s názvom

Spoločným vzdelávaním o chove včiel pre uplatnenie v praxi v Beskydách. Jeho hlavným cieľom bolo zvýšiť úroveň vedomostí a znalostí o tejto oblasti v regióne pre odbornú verejnosť z radov slovenských a poľských lesníkov, ako aj študentov stredných škôl, so zameraním na lepšie možnosti uplatnenia v praxi.

Včelárov rok a životný cyklus včiel

Úvodný seminár sa konal 25. septembra 2017 v Oravskej Polhore za účasti starostu obce, lesníkov z Odštepného závodu Námestovo, ich poľských kolegov, študentov zo Strednej odbornej školy lesníckej Tvrdošín a Gymnázia Antona Bernoláka v Námestove. „V roku realizácie projektu nadviazali na tento úvodný seminár ďalšie štyri edukačné semináre, v rámci ktorých sa účastníci dozvedeli informácie o roku včelára a jeho úlohách v rámci životného cyklu včiel,“ povedal Marian Staník, generálny riaditeľ Lesov SR.

„Ako hlavný výstup projektu bola vytvorená dvojjazyčná poľsko-slovenská príručka, ktorá obsahuje informácie potrebné pre začínajúceho včelára, poznatky z jednotlivých seminárov, celoročný kalendár včelára s popisom jednotlivých úkonov pri starostlivosti o včelstvá a ďalšie potrebné teoretické poznatky,“ doplnil manažér projektu Peter Kováčik.

Zdroj: Lesy SR

Foto: Lesy SR, Depositphotos

POCHVÁĽTE SA SVOJÍM PROJEKTOM

Starostovia, primátori, predstavitelia regiónov či občianskych združení, ste úspešní realizátori projektov a chcete, aby sa o tom dozvedela širšia verejnosť? Podel'te sa o svoje skúsenosti pri využívaní eurofondov, predstavte svoj projekt. **Prídeme za Vami, pripravíme o Vás článok do časopisu EUROKOMPAS**

Viac informácií získate na čísle 0917 236 138 alebo na e-mailovej adrese mkreo@mkreo.sk

Cyklotrasa pod Tatrami pomáha regiónom i cezhraničnej spolupráci

Cykloturistika má pod našimi veľhorami už roky svoje miesto. Svedčí o tom prepájanie jednotlivých obcí, miest a regiónov kvalitnou sieťou cyklotrás. S tým súvisí aj slovensko-poľská spolupráca a spájanie prihraničných oblastí.

V máji 2011 otvorili 9-kilometrový cyklochodník zo Spišskej Belej do Tatranskej Kotliny. Okamžite si ho oblúbilo množstvo vyznávačov cyklistiky, inline korčuľovania, ale aj iných športov. Výnimkou neboli ani návštevy okolo 1 200 ľudí počas jedného dňa.

Miestni predstavitelia označili túto cyklotrasu, postavenú v rámci projektu Belianske Tatry – spolu a lepšie, za jednu z najlepších investícií do cestovného ruchu v regióne. Myšlienka na jej vybudovanie, ale aj prepájanie tatranských regiónov, pochádza už z roku 2004.

„Skupinka nadšencov, aj miestni ľudia, prišli s nápadom zaoberať sa budovaním trás v rámci Belianskych Tatier. Skúsenosti sme boli získavať v zahraničí, v Taliansku i v Rakúsku,“ povedal počas slávnostného otvorenia cyklochodníka vtedajší primátor Spišskej Belej Štefan Bielač.

Neopakovateľné výhľady na Belianske Tatry si turisti užívajú ako v letnom, tak aj v zimnom období. V zime tu môžete vidieť bež-

károv, ale aj fanúšikov nordic walkingu. Trasa nie je náročná, je vhodná aj pre rodiny s deťmi. Smerom do Tatranskej Kotliny sa ide mierne do kopca, naspäť treba občas trochu pribrzdiť.

Necelý mesiac po otvorení využili túto cyklotrasu ako súčasť jednej z etáp cyklistických pretekov Jarná klasika. Konali sa tu aj medzinárodné preteky inline korčuľiarov.

Ďalej až do Poľska

Cesta zo Spišskej Belej do Tatranskej Kotliny je len jednou z cyklistických trás, ktoré sa na slovenskej strane Tatier realizujú v rámci slovensko-poľskej cezhraničnej spolupráce.

V októbri 2017 spustili výstavbu cyklotrasy na úseku Tatranská Kotlina – Ždiar. Mesto Spišská Belá ju realizovalo v rámci cezhraničného projektu Historicko-kultúrno-prírodná cesta okolo Tatier. V prípade Tatranskej Kotliny ide o úsek dlhý 3 kilometre, začínajúci na parkovisku pri Belianskej jaskyni a končiaci v časti nazwanej

Aj výhľady na Belianske Tatry patria medzi zážitky, ktoré si môžete vychutnať na cyklotrase zo Spišskej Belej do Tatranskej Kotliny.

Myšlienka na vybudovanie cyklotrasy pod Belianskymi Tatrami pochádza už z roku 2004.

Kardolína. Odtiaľ pokračuje po štrkovo-asfaltovej lesnej ceste do Monkovej doliny v Ždiari. Po poľnom chodníku sa dá dostať až do lyžiarskeho strediska Strednica. Povrch cyklochodníka tu nie je asfaltový, ale štrkový, keďže prechádza 4. stupňom ochrany prírody, kde nie je dovolené postaviť chodník s asfaltovým povrchom.

Práce na tomto úseku dokončili v roku 2018. Ide o náročnejšiu cestu, vhodnú pre horské bicykle. Miesta s prudším klesaním sú označené dopravným značením.

Túto cyklotrasu naprojektovali v smere až po štátnu hranicu s Poľskom, okolo obce Ždiar cez Podspády na hraničný priebeh Jur-gow. V Tatranskej Kotline by sa v budúcnosti mala napájať na trasu v smere na Tatranskú Lomnicu, hoci už aj dnes sa dá po lesných cestách dostať do tohto mesta na bicykli.

Historicko-kultúrno-prírodná cesta okolo Tatier

Kompletný cezhraničný projekt Euroregiónu Tatry zahŕňa realizáciu viac ako 250 kilometrov cyklistických, bežeckých, turistických a náučných trás s cieľom vytvoriť bezpečnú a priaznivú regionálnu sieť cyklotrás. Cezhraničný turistický produkt, ktorý vznikne vo výsledku postupnej realizácie projektu Euroregiónu Tatry prispeje k výhodnej cezhraničnej poľsko-slovenskej spolupráci, ekonomicky oživí mestá a obce a takisto miestne komunity a inštitúcie.

Prvá etapa bola realizovaná v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 – 2013. Projekt pripravilo spolu 13 partnerov – 9 slovenských a 4 poľskí. Vzniklo približne 100 kilometrov cyklistických trás s asfaltovým alebo štrkovým povrchom v regiónoch Podhania na juhu Poľska, Oravy, Liptova a Spiša na Slovensku. Nenávratný finančný príspevok predstavoval 5 751 096,98 eur.

Popri trasách majú cyklisti k dispozícii viaceré odpočívadlá.

Druhá etapa Historicko-kultúrno-prírodnej cesty okolo Tatier začala v novembri 2016. Spolupracuje na nej 9 samospráv – 4 poľské a 5 slovenských. Vedúcim partnerom a inštitúciou, ktorá zodpovedá za koordináciu a riadenie projektu, je Európske zoskupenie územnej spolupráce Tatry, ktorého zakladateľmi sú na poľskej strane zväzok Euroregión Tatry so sídlom v Nowom Targu a na slovenskej strane Združenie Euroregión Tatry so sídlom v Kežmarku. Vo vlajkovom projekte vybudujú ďalších 60 kilometrov cyklistických trás a infraštruktúru pre cyklistov. Okrem iných vzniknú ďalšie úseky cesty okolo Tatier v Liptovskom Mikuláši, Trstenej a úsek Hniezdne – Stará Ľubovňa. Nenávratný finančný príspevok predstavuje 4 885 762,93 eur.

Turistom priblíži historické a kultúrne dedičstvo regiónu, odhalí neznáme a pozabudnuté hodnoty prírody a krajiny v slovensko-poľskom pohraničí.

Cesta okolo Tatier začala písať svoju históriu na 10. kongrese zväzku Euroregión Tatry v marci 2004 v Nowom Targu, kde prijali uznesenie iniciujúce projekt Historicko-kultúrno-prírodnej cesty okolo Tatier.

Text: **Vladimír Tošovec, spiskabela.sk**

Foto: **Facebook projektu Belianske Tatry – spolu a lepšie**

Tradícia ornitológie na Slovensku prináša svoje ovocie

Máme päť a pol milióna obyvateľov, ale ak by sme zráтали vtáky všetkých druhov, ktoré u nás žijú, zistili by sme, že ich je mnohonásobne viac ako ľudí.

Naša krajina navyše leží na významnej východoeurópskej migračnej trase, takže ďalšie milióny ich ročne ponad nás preletí. Všetko začína na jeseň, keď zo Škandinávie zima vytláča vtáky, ktoré sa vydajú smerom na juh. Z Ruska a zo Sibíri tiež lietajú cez Slovensko v smere východ–západ, takže sme významnou vtáčou križovatkou. Vstupom do Európskej únie sa stali všetky vtáky žijúce u nás zákonom chránené. A práve vďaka projektom z Európskeho fondu regionálneho rozvoja sa dnes ich ochrana zvyšuje, čo je dôležité, veď máme 41 chránených vtáčích území na 26 percentách rozlohy Slovenskej republiky.

„V celom Rusku dnes majú napríklad 60 párov sokola rároha, kým u nás je až 40 párov,“ vysvetľuje dôležitosť ochrany vtákov manažér Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Jozef Ridzoň a dodáva: „neďaleko Prešova sme na lúke objavili hniezdiaceho chrapkáča. Po upozornení úrady rozhodli, že lúku pokosia oveľa neskôr, vďaka čomu sa tu tento vzácny vtáčí druh zachoval.“

Ornitológii sa na Slovensku ľudia dlhé roky venujú profesionálne alebo vo voľnom čase popri iných zamestnaniach, napríklad v rámci lesníctva, alebo ako učители, a dnes táto tradícia prináša svoje ovocie. Odborníci na vtáctvo majú v spoločnosti podstatný hlas pri zavádzaní nových priemyselných či dopravných projektov.

Niekedy stačí málo, aby sa vzácne vtáčie druhy udržali na území napríklad pri odstraňovaní rôznych lesných kalamít. Vtedy stačí pri ťažbe nechať tri zdravé stromy na hektár, aby sa mali kde aspoň niektoré vzácne druhy udržať. Z týchto dôvodov robia v Slovenskej ornitologickej spoločnosti (SOS)/BirdLife Slovensko školenia a semináre pre spolupracovníkov z radov dobrovoľníkov, aby sa vytypovali miesta a postupy, ako ďalej pokračovať v ochranárstve.

Sledovanie vtákov ako turistická atrakcia

„V Rakúsku chodia turisti pozorovať zimoviská vtákov na Neziderské jazero. Tridsať kilometrov odtiaľ sa na 30 kilometroch štvor-

Ján Gúgh zo Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife pozoruje vtáčie divadlo na Hrušovskej zdrži.

Pre bociany sú nebezpečné drôty vysokého napätia.

**Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika – Slovenská
republika 2007 – 2013**
Prioritná os 2 – Životné prostredie,
ochrana prírody a dostupnosť
**2.2 Spoločná starostlivosť o prírodné
prostredie**

Vtáky bez hraníc

Cieľ projektu: Podpora aktivít na ochra-
nu prírodných hodnôt a tiež zvýšenie
povedomia v oblasti ochrany prírody.

EÚ zdroje SOS/BirdLife: 98 960,74 eur

EÚ zdroje Ochrana dravcov

na Slovensku: 73 375,23 eur

Začiatok a ukončenie realizácie:

04/2012 - 03/2014

Aj na Slovensku sa dajú nájsť rozhľadne pre ornitológov.

cových u nás na Dunaji sústredí pravidelne okolo 40-tisíc kusov chochlačky vrkočatej a chochlačky sivej, čo je rovnako nádherné divadlo. U nás zimuje viac druhov vtákov v lokalitách, ktoré sú medzi odborníkmi známe ako medzinárodné významné, lebo sa tu zletí viac ako jedno percento celej populácie daného druhu na svete. A spomínaných chochlačiek k nám príde viac ako desať percent, takže máme čo ukázať,“ upozorňuje Jozef Ridzoň.

Podobný názor má aj Ján Gúgh, ktorý v Slovenskej ornitologickej spoločnosti pracuje ako koordinátor pre členský servis: „Nie sme, žiaľ, pri Dunaji rovnako pripravení ako na Neziderskom jazere v Rakúsku, kde sú rozhľadne a pozorovateľne prístupné turistom. K Hrušovskej zdrži na Dunaji je to z Rakúska len kúsok. Keď sa tu na jeseň zletí viac ako 80-tisíc kačíc a pribudne, ako sa niekedy stáva, ďalších 50-tisíc husí, tak je to nádherný pohľad, ktorý si k nám ako raritu chodia vychutnať aj ľudia z okolitých štátov.“

Chránené územie na východe Slovenska

Aj u nás existujú pozitívne príklady, kde sa cestovný ruch zapája do sledovania vtáčích rituálov. SOS/BirdLife Slovensko sa po vzore

iných ochranných organizácií snaží vykupovať pozemky a stavať na nich vlastné chránené územia. K takým patrí aj časť Senianskych rybníkov na východnom Slovensku.

„Je to najväčšia rybníčná sústava u nás. Spolu s okolitými lúkami a mokradami ide o významnú hniezdnu lokalitu najmä pre vodné vtáky a aj o významnú migračnú zastávku viacerých druhov kačíc. Hniezdia tu divé husi, kolónie volavkovitých vtákov, ako volavka purpurová, beluša veľká, beluša malá, chavkoše nočné, buciak veľký či chochlačka bieloooká, ale aj cibíky chochlaté a z bahniakov kalužiaky červenonohé,“ hovorí manažér pre chránené vtáčie územie Medzibrožie SOS/BirdLife Slovensko Matej Repel.

Bociany migrujú rôznymi smermi

Z Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 realizovali v SOS/BirdLife Slovensko projekt, v rámci ktorého sa uskutočňuje aj telemetrické sledovanie vtákov. Vďaka vysielateľkám na bocianoch mapujú spolu s maďarskými kolegami migračné trasy týchto vtákov. Ján Gúgh skúma na internete migračné trasy, kam sa až dokážu bociany zatúlať: „Označili sme päť mladých jedincov z jedného hniezda, a tí preleteli až do Čadu v Afrike. Odtiaľ putujú za potravou ešte ďalej, aj do Juhoafrickej republiky. Do Čadu prileteli štyria, lebo jeden letel inou migračnou trasou do Iraku. Za dva týždne tak bociany preleteli viac ako 6-tisíc kilometrov.“

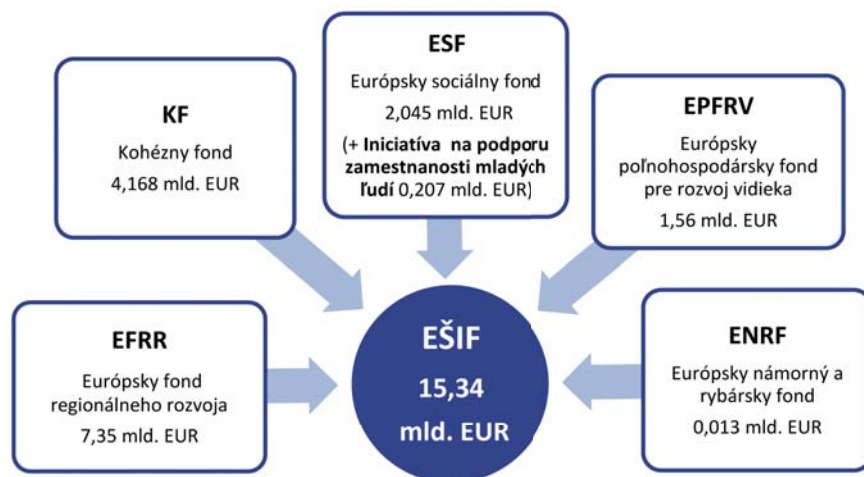
Dôvody, prečo sa niektoré bociany rozhodnú letieť jedným a iné druhým smerom, nie sú ešte celkom prebádané. Predpokladá sa, že v prírode ide o premiešanie genetického materiálu. „Niektoré bociany letia západnou migračnou trasou cez Gibraltár do Afriky a iné letia tiež do Afriky, ale východnou trasou. Niektoré vtáčie druhy migrujú až do Indie a odtiaľ sa k nám na jar vracajú,“ dodal Ján Gúgh.

Stanislav Háber

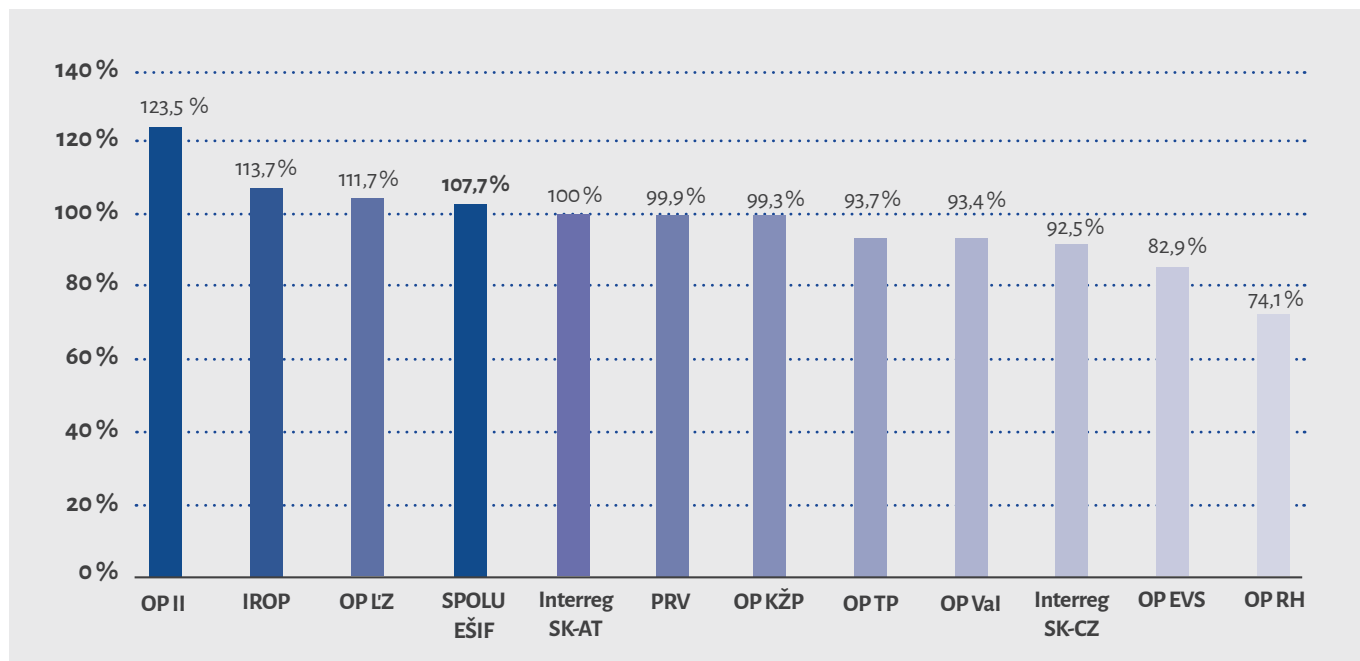
Foto: autor

Informácia o implementácii EŠIF k 31. 8. 2019

Z celkovej alokácie európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) na programové obdobie 2014 – 2020 (15,34 miliardy eur) sprístupnili riadiace orgány v platných výzvach a vyzvaniach pre potenciálnych žiadateľov nenávratného finančného príspevku ku dňu 31. 8. 2019 finančné prostriedky vo výške 16,49 miliardy eur, čo predstavuje 107,75 % z celkovej alokácie (zdroj EÚ).

Graf č. 1: Podiel alokovaných zdrojov vo výzvach/vyzvaniach na celkovej alokácii (zdroje EÚ) jednotlivých programov a za EŠIF celkom k 31. 8. 2019.

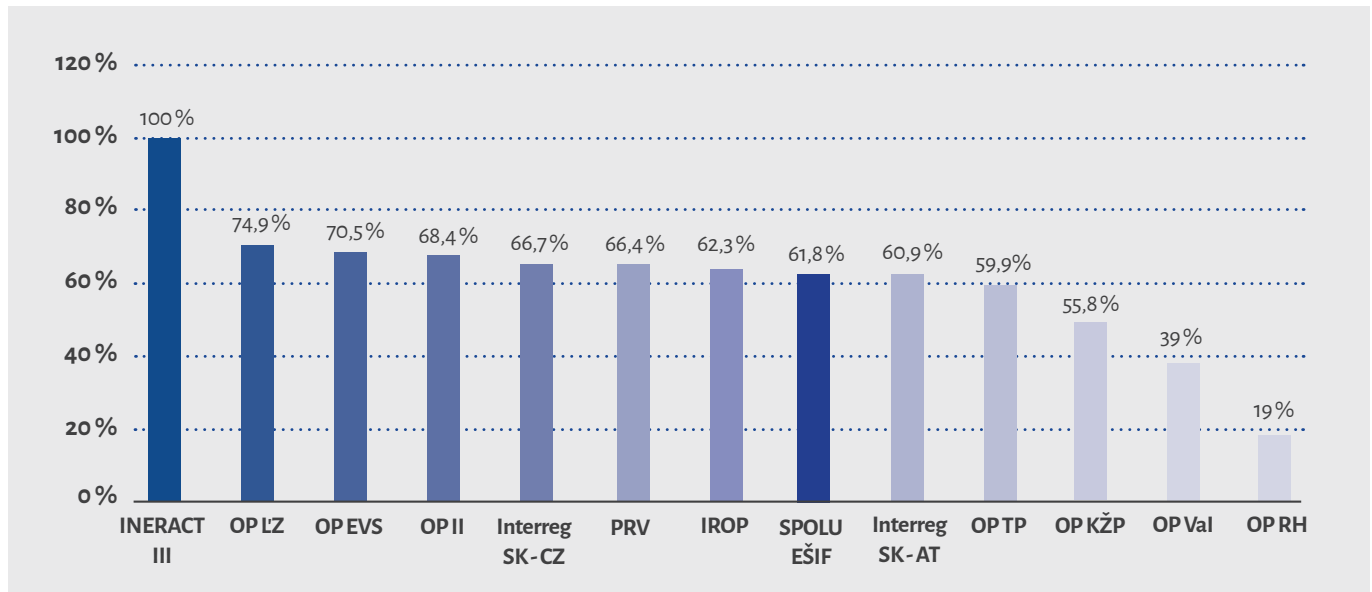
Zdroj: ÚPPVII/OMH na základe exportu údajov z ITMS2014+ dňa 1. 9. 2019 a RO pre PRV.

Poznámka: V rámci PS INTERACT III sa nevyhlasujú výzvy, v rámci PRV sa za alokované zdroje vo výzvach/vyzvaniach uvádza alokácia na zverejnené výzvy na projektové opatrenia + alokácia na neprojektové opatrenia.

Za OP VAI sa nevykazuje výzva OPVal-VA/DP/2016/1.2.1-02 (PVVC).

Ku dňu 31. 8. 2019 boli v Slovenskej republike za všetky fondy pre programové obdobie 2014–2020 kontrahované prostriedky v hodnote 9,47 miliardy eur, čo predstavuje 61,76 % z celkovej alokácie (zdroj EÚ).

Graf č. 2: Podiel kontrahovania na alokácii jednotlivých programov a za EŠIF celkom (zdroje EÚ) k 31. 8. 2019.

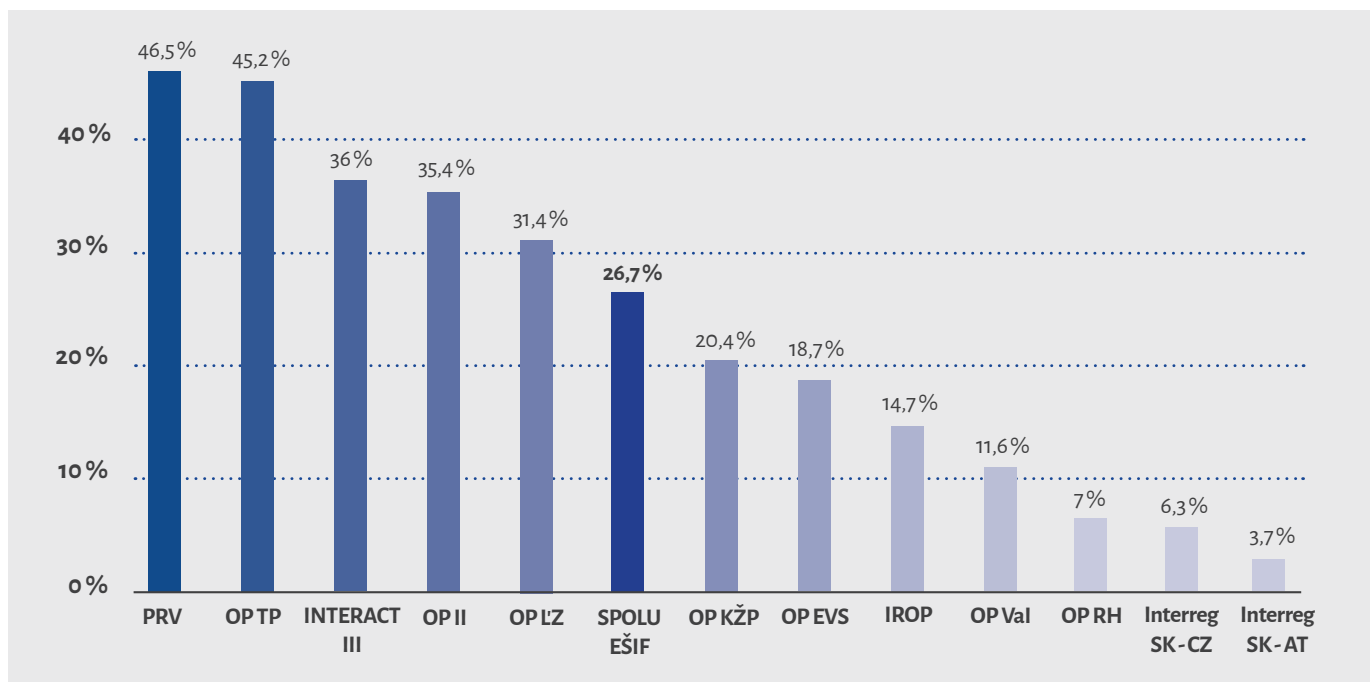

Zdroj: ÚPPVII/OMH na základe exportu údajov z ITMS2014+ dňa 1. 9. 2019 a RO pre PRV, INTERACT III a Interreg V-A SK-AT.

Poznámka: Kontrahovanie – suma príspevku zo zdrojov EÚ po odpočítaní zazmluvnených nečerpaných prostriedkov ukončených projektov evidovaných v ITMS 2014+ a v IS PPA na základe zmlúv o poskytnutí NFP alebo rozhodnutí o schválení žiadosti o NFP, ak je poskytovateľom a prijímateľom tá istá osoba alebo rozhodnutí o schválení žiadosti o podporu (len neprojektové opatrenia PRV). Za OP VAL sa nevykazuje kontrahovanie na výzvu OPVal-VA/DP/2016/1.2.1-02 (PVVC).

Ku dňu 31. 8. 2019 dosiahla Slovenská republika za všetky fondy pre programové obdobie 2014 – 2020 čerpanie na národnej úrovni 4,1 miliardy eur, čo predstavuje 26,75 % z celkovej alokácie (zdroj EÚ).

Graf č. 3: Podiel čerpania na alokácii jednotlivých programov a za EŠIF celkom (zdroje EÚ) k 31. 8. 2019.

Zdroj: ÚPPVII/OMH na základe údajov z MFSR a RO pre PRV.

English Summary

THE ROADTRIP SK 2019 COMPETITION BEGINS

The aim of the competition for third-year students of secondary schools entitled “RoadTrip SK 2019” is to bring young people closer to the issue of financing various projects from the European Structural and Investment Funds in the regions. This competition was prepared by the Government Office of the Slovak Republic as the implementer of communication and information activities related to the drawing of Structural Funds in the autumn of this year. The competition will take place during the visits of the Slovak Government paid to 11 schools in Svidník, Giraltovce, Spišská Nová Ves, Krompachy, Sobrance, Kežmarok, Rožňava and Veľký Krtíš.

THE N+3 RULE NEEDS TO BE MAINTAINED IN THE NEW EUROFUND PERIOD

This means that the countries have another 3 years after the end of the programming period to draw (spend their allocated) finances. On one hand, there is the n+3 rule needs to be maintained in the new Eurofund period. This means that the countries have available 3 years after the end of the programming period to spend. On the other hand, it is necessary to take into account the specific recommendations of the Council of the European Union for each Member State, which are directed to different areas. And it is also necessary, according to the draft legislation, that the European Commission identifies selected areas for which resources need to be used

LOT OF INTEREST IN SUBSIDIZING WIFI ZONES

Towns and villages in Slovakia can apply for support until mid-November. Local self-governments still have the opportunity to build free WiFi zones for their residents and tourists on their municipal territory. 408 applicants responded to previous calls and the Office of the Deputy Prime Minister for Investment and Information Technology approved 249 applications. The current EUR 5.3 million call is open until 13 November.

BORIS HANUŠČAK: “WE ASSOCIATE THE PAST WITH THE PRESENT, BUT WE ALSO LOOK TO THE FUTURE”

“From the very beginning we had understood European funds as a unique opportunity to carry out development activities in the city, so we paid significant attention to project preparation and submitting applications for non-repayable resources. The first projects concerned mainly cross-border cooperation. We created a Polish-Slovak collaboration house, and built an amphitheatre in a water ditch. This was followed mainly by the reconstruction of school buildings and facilities for seniors, where we built a new, unique day-care centre. We managed to receive the resources to buy new cleaning equipment, and so we could continue on and on,” said Boris Hanuščák, Mayor of Bardejov.

EVEN SMALLEST MUNICIPALITIES SHOULD BE ABLE TO DRAW EUROPEAN FUNDS

Thanks to the assistance of the Self-governing Region's manage-

ment, the municipalities in the Banská Bystrica Region are able to make better use of the money from the announced calls. Since May this year, the Project Preparation and Implementation Section at the BBSK (Banská Bystrica Self-governing Region) Development Agency has been helping the above municipalities with specific issues and troubles. The assistance is aimed primarily at small villages with a population up to 1 000 inhabitants, and consists of project preparation as well as preparation for drawing funds from public and private resources.

LOVE OF TRADITIONS IS STRONGER THAN ANY OBSTACLES

Since her childhood, Elena Marcinekóvá from Detva has been involved in manufacturing folk costumes, their renovation, embroidery with a crooked needle, as well as decorations of various objects. After turning fifty, she began dealing with the issue of what to do next. A divorced woman with a son who then studied at secondary school, and herself registered as unemployed at the Labour Office... The Office of Labour, Social Affairs and Family advised her on what she should do. Elena decided to write a business plan – what she would like to do and how. Today, she has been devoted to her passion for more than two years. It is, simply saying, preservation and development of traditional folk art in Slovakia. She operates a tailor's workshop in the town of Detva, and a costume and ethno clothes shop in the city of Banská Bystrica.

RECONSTRUCTED WATER MILL IS A RARITY IN CENTRAL EUROPE

A new tourist attraction on the Little Danube river is the Water Mill in Jelka with its adjacent open-air museum, which attracts both Slovak and foreign visitors. The revitalised technical monument was ceremonially put into operation in May this year by representatives of the Trnava Self-governing Region, the municipality of Jelka and the Ethnographic Museum in Galanta. Around 9,000 tourists visit the three-storey wooden building during the tourist high season. In addition to infrastructure investments, important parts of the project include the promotion of the joint cross-border destination and the Danube Islands tourism brand. The aim is to contribute to the development of tourism in the Žitný ostrov Island and Szikgetköz (an island plain in Western Hungary).

DISCOVER THE LITTLE AND MOSONI DANUBE RIVERS ON BIKE AND IN BOAT

The project unites five counties, three in Slovakia and two in Hungary. Its aim is to create a coherent cross-border destination that will provide services in tourism, culture, relaxation and sports along the Little and Mosoni Danube rivers, including the Danube main stream. In addition to the reconstructed water mill and open-air museum in Jelka, the result of the project will be the completion of recreational, water sports and cycling infrastructure in Slovakia and Hungary.

EUROPEAN FINANCIAL SUPPORT FOR SOCIAL INNOVATION IN ENTERPRISES

The Operational Programme Research and Innovation continues to support innovation and technological development in enterprises and presents a new call aimed at promoting social innovation, with a total financial support of EUR 4.5 million from the European Union. The call is declared open. It will close at the discretion of the provider when all the available financial resources have been spent. Deadlines for the first and second evaluation rounds are scheduled for 29 November 2019 and 28 February 2020. Deadlines for the next rounds will follow at two-month intervals.

CHATEAU IN MODRA HAS A NEW ROOF

By now, it is the most visible change in the monument, which has been under reconstruction by the Bratislava Region since August last year. Replacement of the roof truss in parts began in mid-June. The reconstruction project includes both a comprehensive renovation of the chateau and the garden. It will result in a modern cultural and creative centre. The premises will include a digitalization centre, art studios, training and seminar rooms, an exhibition room and a wine shop. The venue will be ideal for conferences, seminars, workshops and other educational and cultural events.

INVESTING IN A COMMON FUTURE

The European Commission's eighth Evaluation Conference of EU Cohesion Policy, entitled "Investing in Our Shared Future", took place on 20 and 21 June 2019 in Bucharest. The event was organised under the Romanian Presidency of the Council of the European Union. Corina Crețu opened the conference together with the hosts. She held the position of Commissioner for Regional Policy during the above-mentioned presidency. Cohesion Policy accounts for one third of the European budget. The Policy supports projects across the European Union. At the same time, Cohesion Policy is a successful example of how to use the evaluation properly and how it can help policy makers to improve the targeting and effectiveness of the EU support for regions and their populations.

HOW THE EU FUNDS HELPED MY CITY AND REGION

Also this year, the Government Office of the Slovak Republic launches a popular video-spot competition for students of secondary schools and universities. It is intended for young people who like to capture interesting events or objects on video, students with eyes wide open to see their surroundings and changes for the better thanks to the EU funds. Creative students have a chance to show their talents, but also the transformations of the city or village where they live or study.

KOPČANY AND MIKULČICE CONNECTED BY A FOOTBRIDGE

The history of these villages dates back to the Great Moravia period. Somewhere between them was a fortified settlement associated with the mission of St. Cyril and Methodius. Today, this site is unique for its archaeological finds and has the status of a national cultural monument. Since 25 July this year, both the tourists and locals can walk over a footbridge that connects both banks of the Morava River. The South Moravian Region lies on one bank, the Trnava Self-governing Region

lies on the other bank. On the Czech side, a cycling path to the Slavic fort in Mikulčice connects to the existing network of forest roads leading to the footbridge. On the Slovak side, a cycling path and a footpath for hikers is under preparation near Kopčany.

BEES STAY WITH FORESTERS IN ORAVA

The combination of the lack of information for today's beekeepers and the failure to pass on their experience to younger generations leads to a significantly reduced interest in such a specific area as beekeeping definitely is. Diminishing practical life-time skills also threatens with the loss of natural and cultural heritage, which bees and beekeeping represent for sure. Based on these facts, Lesy SR (state-owned enterprise "Forests of the Slovak Republic"), Branch Námestovo, together with a cross-border partner from Poland, have prepared a project entitled "Common Education on Beekeeping for Practice in the Beskydy Mountains". Its main objective was to increase the level of knowledge and awareness regarding this activity in the region for the professional public from among Slovak and Polish foresters as well as secondary school students.

ROAD AROUND THE TATRAS HELPS REGIONS AND CROSS-BORDER COOPERATION

Bicycle touring under our biggest mountains has been popular for years. This is evidenced by the interconnection of individual villages, towns and regions with a high-quality network of cycling paths. This is also related to the Slovak-Polish cooperation and interconnection of the nearby cross-border regions. In May 2011, a 9-kilometre cycling path opened from the town of Spišská Belá to the Tatranská kotlina basin. Immediately, the path became popular with many fans of biking, inline skating and other sports. About 1,200 people biking and sporting on the path in one day were no exception. In October 2017, construction work began at a cycling path in the Tatranská kotlina–Ždiar section.

THE TRADITION OF ORNITHOLOGY IN SLOVAKIA BEARS FRUIT

With the accession of Slovakia to the European Union, all birds living in our country became protected by law. And it is thanks to projects funded by the European Regional Development Fund that their protection is increasing today, which is important because we have 41 protected bird areas on 26 percent of the territory of the Slovak Republic. Under the Hungary–Slovakia Cross-border Co-operation Programme 2007–2013, the Slovak Ornithological Society / BirdLife Slovakia implemented a project in which telemetric bird monitoring is also carried out.

INFORMATION ON THE ESIF IMPLEMENTATION AS OF 31 AUGUST 2019

Out of the total allocation of the European Structural and Investment Funds (ESIF) for the 2014–2020 Programming Period (i.e. EUR 15.34 billion), the Managing Authorities made funding of non-repayable financial contribution in the valid calls available to potential applicants for non-repayable financial contribution in the amount of EUR 16.49 billion as of 31 August 2018, representing 107.75% of the total allocation (source: EU). ■

EUROKOMPAS

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie slobody 1

813 70 Bratislava

www.eufondy.sk

www.nsrr.sk
